Převařování pitné vody jako rychlý nástroj k prevenci infekčních onemocnění při problémech v zásobování vodou (metodické doporučení SZÚ)

František Kožíšek

Státní zdravotní ústav, Praha

Konference VODÁRENSKÁ BIOLOGIE 2016
Praha, 3.-4.2.2016

Důvody k vyhlášení doporučení (nařízení) převařovat pitnou vodu

- Nestandardní situace, kdy kvalita distribuované vody nesplňuje požadavky nebo panuje důvodné podezření, že je nesplňuje.
- Jedná-li se o situaci, představující zvýšené riziko vzniku infekčního onemocnění, je nutné přijmout okamžitá opatření, která povedou k ochraně veřejného zdraví.
- Jaká opatření se nabízejí?

Možná opatření

- Přerušení dodávky vody **R**
- Proplach vodovodní sítě nebo její části
- Dezinfekce nebo zvýšená dezinfekce distribuované vody
- Nařízení či doporučení k omezení způsobu použití vody (voda není pitná…) **R**
- Nařízení či doporučení převařovat vodu **R**

- Klady i zápory jednotlivých opatření
- Potřeba rychlého jednání (**R**)

Důvody k vyhlášení doporučení (nařízení) převařovat pitnou vodu

- Epidemiologické (vznik epidemie, kde se PV jeví pravděpodobnou příčinou)

- Technické: selhání technologie úpravy, zejména filtrace a dezinfekce (u povrchové nebo mikrobiálně znečištěné podzemní vody); havárie/oprava potrubí, při které došlo k mikrobiologickému znečištění distribuované vody

Důvody k vyhlášení doporučení (nařízení) převařovat pitnou vodu

- Kvalitativní: prokázaná mikrobiální (fekální) kontaminace vody, nepřijatelný zákal vody pocházející již z úpravny vody nebo z externího zásahu do sítě; hnilobný či jiný pach vody indikující fekální kontaminaci, náhlá a nečekaná změna kvality vody ve více ukazatelích

Legislativní opora pro vyhlášení doporučení (nařízení) převařovat pitnou vodu

- Jak krajské hygienické stanice, tak provozovatelé vodovodů mají legislativní nástroje, jak (proč) doporučení či nařízení vyhlásit

- KHS: zákon 258/2000 Sb. nebo 500/2004 Sb.
- Provozovatelé: zákon 258/2000 Sb. nebo 89/2012 Sb. (občanský zákoník)

- KHS: nařízení i doporučení
- Provozovatel: doporučení (naléhavé d.)

Odborné zdůvodnění převařování

- Relevantní klasické infekční zárodky šířené vodou (viry, bakterie a jednobuněčné organismy), jsou podle řady publikovaných studií i aktuálního stanoviska WHO (2015) usmrceny, resp. dostatečně dezaktivovány již při udržování teploty okolo 80 °C po dobu jedné minuty

Forma převařování

- Je-li voda nezakalená a pro spotřebitele senzoricky přijatelná, je možné následující postup považovat za dostatečný pro dezinfekci pitné vody:
- **Vodu uvedeme jedenkrát do varu, např. ve varné konvici, takže bublá celá její hladina (a voda má přibližně 100 °C), a pak ji necháme asi 10 minut stát a přirozeně chladnout (nedáváme do ní led ani ji během chladnutí nedáváme do lednice)**

Způsob informování spotřebitelů

- Informace musí mít dvě části:
  a) specifickou (pro jakou zásobovanou oblast doporučení/nařízení převařování platí, od kdy, jak bude vyhlášeno odvolání
  b) obecnou: jak provádět převaření, pro jaké účely je vodu nutné převařovat a které ne atd.
- Odvolání převařování: jak postupovat

Délka trvání doporučení?

Vzhledem k tomu, že převařování vody provádějí obvykle spotřebitelé zcela spolehlivě zpravidla jen několik dní, je vhodné toto nařízení/doporučení aplikovat pouze za účelem překlenutí doby, než se přijmou a budou efektivně působit jiná opatření (dezinfekce, proplachování sítě, přepojení na jiný zdroj apod.)

Definovány podmínky, kdy je možné převařování vody odvolat.

Metodické doporučení SZÚ
(dostupné na www.szu.cz/voda)

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Datum: 18. 12. 2015

Naše čís. jednací: SZÚ-04419/2015

Převařování pitné vody jako jeden z nástrojů ochrany veřejného zdraví
(metodické doporučení SZÚ – Národního referenčního centra pro pitnou vodu)

Úvod

Při zásobování pitnou vodou mohou nastat různé nestandardní situace, kdy kvalita distribuované vody nesplňuje předepsané požadavky nebo panuje důvodné podezření, že je nesplňuje. Jedná-li se o situace, představující zvýšené riziko přenosu infekčních onemocnění, je nutné přijmout okamžitá opatření, která povedou k ochraně veřejného zdraví.

Z dostupných opatření se nabízejí v zásadě tyto, přičemž každé má své výhody a nevýhody a často je vhodné jejich kombinované použití; většina je spojena se zajištěním náhradního zásobování pitnou vodou cisternami nebo balenou vodou:

a) **Přerušení dodávky vody:** Zastavení dodávky vody je sice efektivní a rychlý způsob, jak zabránit spotřebitelům v užívání (potenciálně) závadné vody, na druhou stranu ale vytváří

Informace pro veřejnost SZÚ
(dostupné na www.szu.cz/voda)

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV

Datum: 16. 12. 2015

Naše čís. jednací:

Informace pro veřejnost: převařování pitné vody

Úvod

Převařování pitné vody je osvědčený a spolehlivý způsob dezinfekce pitné vody. Protože se lze k němu na Internetu i jinde dočíst řadu různých, někdy i protichůdných informací, rozhodli jsme se vydat tento aktualizovaný přehled hlavních zásad, které se k tomuto způsobu dezinfekce vztahují.

Obyvatelé ČR jsou v naprosté většině (94 %) zásobováni pitnou vodou z veřejných vodovodů, necelých 6 % využívá k trvalému zásobování soukromé studně (značná část obyvatel, která je doma zásobována z veřejného vodovodu, je navíc ze soukromých studní zásobována na chatách a chalupách). Zatímco za dodávku pitné vody veřejným vodovodem a její kvalitu je zodpovědný jeho provozovatel, o kvalitu pitné vody v soukromé studni se stará její vlastník sám. Dle našich zkušeností má řada studní problémy s mikrobiologickou kvalitou vody a je potřebná